

HOOFSTUK 2

Struktuuranalise

2.1 Inleiding

Wanneer literêre tekste gelees word, is dit noodsaaklik vir die verstaan van die teks dat daar noukeurig op die woordkeuse, sinsbou en die totale struktuur van die teks gelet word. By die lees van tekste in 'n vreemde taal is hierdie 'close reading' soveel te meer noodsaaklik, omdat konvensies soos 'n vreemde skrif, grammatikale eienaardighede en sinsbou nie so 'n natuurlike deel van die leser se toerusting uitmaak soos wat dit die geval by moedertaalsprekers sou wees nie. Om die dekodering van die boodskap van 'n teks in 'n vreemde taal suksesvol te verrig, is dit noodsaaklik om daardie teks eers op 'n sinchroniese wyse te lees. Sodoende word die betekenis via die oppervlakstruktuur van die teks blootgelê. Daarom begin hierdie ondersoek van die Jona-verhaal met 'n ontleding van die oppervlakstruktuur wat daaruit bestaan dat die relasies tussen letters, woorde en sinne ineenskakel om 'n geheel te vorm. Hierdie sinchroniese analise van die oppervlakstruktuur van die Jona-verhaal wat vervolgens gedoen sal word, is nie 'n doel op sigself nie, maar 'n metode om op 'n gekontroleerde wyse bymekaar te bring wat bymekaar hoort.

2.2 Struktuuranalise

In die analise wat volg, word die verdeling van die teks in kola, subkola en kommata deur verskillende syfers en simbole aangedui. 'n Syfer heel regs in die kantlyn dui 'n kolon aan. By die direkte rede word die sinne wat op die hoofsin volg en as gevolg van die konteks daarvan afhanklik is, maar nie by 'n onderdeel van die hoofsin ingebed is nie, 'n subkolon genoem. Dit word aangedui deur 'n desimale syfer wat na links inspring. Inbeddings by subkola word deur 'n tweede desimale syfer aangedui. Kommata word met behulp van parallelle skuinsstrep binne die kolon gemerk. Inbeddings binne kommata word met behulp van 'n enkele skuinsstrep aangedui.

Omdat die gebede as poësie beskou word, word hulle stigometries geanaliseer. Strofes word heel regs deur middel van Arabiese syfers aangedui, terwyl die stansas met behulp van Romeinse syfers gemerk word. Aan die linkerkant van die poëtiese gedeeltes word die metrum van die versreël aangedui. Hoewel die gebede stigometries ingedeel is, word die redes vir hierdie indeling in die volgende hoofstuk bespreek.

1. נִיהֵי דְבַר-יְהוָה אֶל-יוֹנָה בֶן-אָמִטִי לֵאמֹר
  - 1.1 קוּם לךְ אֶל-נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה
  - 1.2 וּקְרָא עָלֶיהָ // כִּי עָלְמָה כָעָסָם לִפְנֵי
2. נִיָּקָם יוֹנָה לְכַרְסֵם סַרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה
  3. נִיַּכְרֹד יָפוּ
  4. נִימְצָא אֲנִיָּה // בָּצָה סַרְשִׁישׁ
  5. נִיחַן שָׂקָה
  6. נִיַּכְרֹד בָּהּ // לְבוֹא עִמָּהֶם סַרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה

1. נִיְהוָה הִטִּיל רוּם-גְּדוֹלָה אֶל-הַיָּם
  2. נִיְהֵי סַעַר-גְּדוֹל בַּיָּם
  3. נִהָאֲנִיָּה חֲשָׁה לְהַשְׁבֵּר
  4. נִיִּירָאוּ הַמַּלְאָכִים
  5. נִיזָעְקוּ אִישׁ אֶל-אֱלֹהֵי
  6. נִיִּטְלוּ אֶת-הַבַּלִּים אֲשֶׁר בָּאֲנִיָּה אֶל-הַיָּם // לְהַקֵּל מֵעָלֶיהֶם
  7. נִיוֹנָה יָכַר אֶל-יִרְכָּמִי הַסַּפִּירָה
  8. נִישָׁבַב
  9. נִיַּכְרַם
  10. נִיַּקְרַב אֵלָיו כֵּב הַחִבַּל
  11. נִיאָמַר לוֹ
    - 11.1 מַה-לָּךְ גִּרְכָם
    - 11.2 קוּם קְרָא אֶל-אֱלֹהֶיךָ
    - 11.3 אִוְלִי יִחַעֲשֶׂת הַאֱלֹהִים לָנוּ // וְלֹא נֹאבֵד
  12. נִיאָמְרוּ אִישׁ אֶל-רַעְיָהוּ
    - 12.1 לְכוּ וְנִפְרִלָה גּוֹרְלוֹת // וְנִדְעָה בְּשִׁלְמֵי הַקָּעָה הַזֹּאת לָנוּ
    13. נִיפְלוּ גּוֹרְלוֹת
    14. נִיפַל הַגּוֹרָל עַל-יוֹנָה
    15. נִיאָמְרוּ אֵלָיו
      - 15.1 הַגִּיחָה-נָּא לָנוּ
        - 15.1.1 בְּאֲשֶׁר לְמִי-הַקָּעָה הַזֹּאת לָנוּ
        - 15.1.2 מַה-מְלֹאכְתָּךְ
        - 15.1.3 וּמֵאֵיזֶן חֲבוּא
        - 15.1.4 מַה אַרְצֶךָ
        - 15.1.5 וְאִי-מִזָּה עִם אָתָּה

16. נִיאָמַר אֲלֵיהֶם
 16.1 עֲבָרֵי אָנֹכִי
 16.2 וְאֵת־יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אָנִי יָרָא // אֲשֶׁר־עָשָׂה
 אֶת־הַיָּם וְאֶת־הַיַּבֵּשָׁה
 17. נִבְרָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאַה גְּדוּלָּה
 18. נִיאָמְרוּ אֵלָיו
 18.1 מֵה־זֹּאת עָשִׂיתָ // כִּי־יִרְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי יְהוָה
 הוּא בָרַח / כִּי הִגִּיד לָהֶם
 19. נִיאָמְרוּ אֵלָיו מֵה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ // וַיִּשְׁמַק הַיָּם מִעֲלֵינוּ // כִּי הַיָּם
 הוֹלֵךְ וְסֹעֵר
 20. נִיאָמַר אֲלֵיהֶם
 20.1 שְׂאוּנִי נְהַטִּילְנִי אֶל־הַיָּם // וַיִּשְׁמַק הַיָּם מִעֲלֵיכֶם /
 כִּי יוֹרֵעַ אָנִי כִּי בְּשָׁלִי הִסְעַר הַגְּדוּל הַזֶּה עֲלֵיכֶם
 21. נִבְחָמְרוּ הָאֲנָשִׁים לְהַשִּׁיב אֶל־הַיַּבֵּשָׁה
 22. וְלֹא יָבֹלוּ // כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם
 23. נִבְקָאוּ אֶל־יְהוָה נִיאָמְרוּ
 1 אָנָּה יְהוָה
 2+3 אֶל־נָא נֹאכְרָה בְּנִפְשׁ הָאִישׁ הַזֶּה
 2+2 וְאֶל־חַמּוֹן עֲלֵינוּ כִּסֵּם נָקִיא
 2+3=14 כִּי־אָמַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר חִפְצָתָם עָשִׂיתָ:
 24. נִישָׂאוּ אֶת־יּוֹנָה
 25. נִיטְלָהּוּ אֶל־הַיָּם
 26. נִינְעֲמְרוּ הַיָּם מִזַּעֲפּוֹ
 27. נִבְרָאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאַה גְּדוּלָּה אֶת־יְהוָה
 28. נִבְיָבְחוּ־וַיִּבְּחַ לִיְהוָה
 29. נִבְיָדְרוּ בְּנַרְרִים
 1. נִימְן יְהוָה כִּג גְּדוּל לְבַלַּע אֶת־יּוֹנָה
 2. נִיְהִי יוֹנָה בְּמַעֲי הַכֵּג שְׁלוּשָׁה יָמִים וּשְׁלוּשָׁה לַיְלוֹת
 3. נִיחַפְּלַל יוֹנָה אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵהֶּיּוּ מִמַּעֲי הַכֵּגָה נִיאָמַר
 I 1 קִרְאֵתִי מִצְרָה לִי אֶל־יְהוָה נִינְעַגְנִי
 3+2 מִבְּטָן שְׂאוּל שְׁנַעֲמִי שְׁמַעְתָּ קוֹלִי:
 3+2=10

<p>4+2 +4=10</p>	<p>נמשליכני מצולה בלכב ימים ונקר יסכבני כל-משכריה ונליה עלי עכרו:</p>	<p>II 2</p>
<p>2+3 3+2=10</p>	<p>נאני אמרתי נגדשתי מנגד עיניה אך אוסירף לנכיס אל-היכל קרשה:</p>	<p>3</p>
<p>3+2 +3 3+4=15</p>	<p>אפפוני מים ער-נפש תהום יסכבני סוף חבוש לראשי: לקצבי הרים ונרתי הארץ ברתיה כערי לעולם</p>	<p>III 4</p>
<p>3+2 3+2 3+2=15</p>	<p>נפעל משחת חבי יהנה אלהי: בהמעטף עלי נפשי את-יהנה וקרתי נפבוא אליה תפלתי אל-היכל קרשה:</p>	<p>5</p>
<p>3+2 3+2+3 2=15</p>	<p>משמרים הקלי-שוא חסנם יעזבו: נאני בקול חונה אובנה-לך אשר נרתי אשלמה ישועתה ליהנה:</p>	<p>IV 6</p>

4. ניאמר יהנה לכג

5. ניקא את-יונה אל-הנבשה

1. ניהי דבר-יהנה אל-יונה שנית לאמור
  - 1.1 קום לך אל-נינה העיר הגדולה
  - 1.2 ויקרא אליה את-הקריאה אשר אנכי דבר אליה
2. ניקם יונה
3. נילך אל-נינה בדבר יהנה

1. ונינה היתה עיר-גדולה לאלהים מהלך שלשת ימים
2. נחל יונה לבוא בעיר מהלך יום אחר
3. ניקרא ניאמר
  - 3.1 עוד ארבעים יום ונינה נהפכת
4. נבאמינו אנשי נינה באלהים
5. ניקראו-צום
6. נילבשו שקים מגדולם וער-קטנם
7. ניגע הדבר אל-מלך נינה
8. ניקם מבסאו

9. נִיעֵבֶר אֲנִיחֹו מַעֲלִיו
10. נִיכֶס שֶׁק
11. נִישָׁב עַל-הַנֶּאֱפֵר
12. נִיזְעַק נִיאֲמֹר
- 12.1 בְּנִינֹוה מִטַּעַם הַמֶּלֶךְ וּגְדִלְיוֹ לֵאמֹר
  - 12.1.1 הֵאֲנִס וְהִבְהִמָּה הַבָּקָר וְהִצֵּאֵן אֶל-יִטְעָמוֹ מֵאֹמָה
  - 12.1.2 אֶל-יִרְעֹו
  - 12.1.3 וּמִים אֶל-יִשְׁתֹּו
  - 12.1.4 וְיִחַכְסֹו שִׁקִּים הֵאֲנִס וְהִבְהִמָּה
  - 12.1.5 וְיִקְרָאוּ אֶל-אֱלֹהִים בְּחִזְקָה
  - 12.1.6 וְיִשָּׁבוּ אִישׁ מִדְּבַר הַכְּעָה וּמִן-הַחֶמֶס אֲשֶׁר בְּכַפֵּיהֶם
- 12.2 מִי-יִוֹדֵעַ יִשׁוּב וְנִחַם הָאֱלֹהִים וְשָׁב מִחֲרוֹן אַפּוֹ וְלֹא נֹאכֵד
  13. נִיבְרָא הָאֱלֹהִים אֶת-מַעֲשֵׂיהֶם כִּי-שָׁבוּ מִדְּבַר הַכְּעָה
  14. נִינָחֶם הָאֱלֹהִים עַל-הַכְּעָה אֲשֶׁר-דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת-לָהֶם
  15. וְלֹא עָשָׂה

1. נִיבְרַע אֶל-יִוֹנָה כְּעָה גְדוֹלָה
2. נִיחַסֵר לוֹ
3. נִיחַפְלַל אֶל-יְהוָה נִיאֲמֹר

- 1 אָנָּה יְהוָה
 הֲלוֹא-זֶה דְּבָרֵי עַד-הַיּוֹמִי עַל-אַרְמָתִי
 עַל-כֵּן קִנְיַתִּי לְכָרֶם פִּרְשֵׁי־שָׂדֶה
 4
 +4=8
- 2 כִּי נִנְעָמִי כִּי אָמָה אֶל-חֲנוּן וְכַחוּם
 אֲכַף אַפִּים וְכִב-חֶסֶד וְנִחַם עַל-הַכְּעָה:
 2+3
 3+2=10
- 3 וְעַתָּה יְהוָה
 קַח-נָא אֶת-נַפְשִׁי מִמֶּנִּי כִּי טוֹב מוֹתִי מִחַיִּי:
 3+3=6

4. נִיאֲמֹר יְהוָה
  - 4.1 הַהִיטֵב חָכָה לְךָ
  5. נִיבְצָא יוֹנָה מִן-הַעִיר
  6. נִישָׁב מִקְדָּם לַעִיר
  7. נִיעַשׂ לוֹ שֵׁם סָבָה
  8. נִישָׁב שַׁחְמִיָּה בְּצַל // עַד אֲשֶׁר יִרְאֶה מֵה-יְהוָה כְּעִיר
  9. וְיִמֵן יְהוָה-אֱלֹהִים קִיקִיוֹן

- 10 . ניצל מעל ליונה // להיות צל על-ראשו // להציל לו מן־פח
 11 . נישמח יונה על-הקיקיון שמטה גדולה
 12 . נִיָּמַן הַאֱלֹהִים תּוֹלַעַת בַּעֲלוֹת הַשֶּׁמֶר לְמַחֲרָת
 13 . נִמְךָ אֶת־הַקִּיקְיוֹן
 14 . נִיִּיכָשׁ
 15 . נִיְהִי בְּזֵרֵם הַשָּׁמֶשׁ // נִיָּמַן אֱלֹהִים רַחֵם קָרִים חַרִּישִׁית
 16 . נִמְךָ הַשָּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ יוֹנָה
 17 . נִיִּתְעַלֶּף
 18 . נִישָׂאֵל אַח־נַפְשׁוֹ לְמוֹת נִיאֲמַר
 18.1 . טוֹב מוֹתִי מִחַיִּי
 19 . נִיאֲמַר אֱלֹהִים אֶל־יוֹנָה
 19.1 . הַהִיטֵב חֲכָה־לָּךְ עַל־הַקִּיקְיוֹן
 20 . נִיאֲמַר
 20.1 . הִיטֵב חֲכָה־לִּי עַד־מָוֶת
 21 . נִיאֲמַר יְהוָה
 21.1 . אָמַת חֲסָף עַל־הַקִּיקְיוֹן
 21.1.1 . אֲשֶׁר לֹא־עָמַלְתָּ בּוֹ
 21.1.2 . ... וְלֹא גִדַּלְתָּ
 21.1.3 . שְׂבֹן־לִיָּלָה הָיָה
 21.1.4 . ... וּבֹן־לִיָּלָה אָכַר
 21.2 . נֶאֱנִי לֹא אַחוּס עַל־נִיָּוְנָה הַעִיר הַגְּדוֹלָה
 21.2.1 . אֲשֶׁר יִשְׁכְּבָה הַרְבֵּה מִשְׁתִּים־עֲשָׂרָה רַבּוֹ אָכֵם //
 אֲשֶׁר לֹא־יִנְעַ בֵּין־יָמֵינוּ לְשִׂמְאֵלוֹ
 21.2.2 . וּבִהֲמָה נִכָּה

2.3 Bespreking van die analise

Na aanleiding van bogenoemde analise is dit duidelik dat die verhaal in twee onderskeibare dele, naamlik 'n A- en 'n B-deel verdeel kan word. Hierdie verdeling word op formele sowel as inhoudelike gronde gedoen. Die formele kriteria bestaan enersyds daaruit dat albei die gedeeltes met dieselfde inleidingsformules, naamlik **נִיְהִי דְכַר־יְהוָה** begin en andersyds dat hierdie inleidingsformules in albei die gedeeltes die *Gattung* van die profetiese roeping inlei. Die inhoudelike kriteria berus op sake soos afgerondheid van handeling en gebeure, wisseling van plek en tyd. Die A-deel sluit in Jona 2:11 af wanneer die gebeure binne die ruimte van die vis tot 'n einde kom. Die B-deel daarenteen begin met 'n nuwe gebeurereeks binne 'n nuwe ruimte en ook op 'n ander tyd.

Elkeen van hierdie gedeeltes kan onderling nog in drie perikope verdeel word. Die eerste perikope van die A-deel bestaan uit ses kola wat die gebeure rondom die

profetiese opdrag van Jona beskryf. Die tweede perikoop begin met 'n subjekwisseling wanneer Jahwe die storm veroorsaak en dit vind ook in 'n ander ruimte as die eerste perikoop plaas. Hoewel hierdie gebeure aanvanklik deur Jahwe geïniseer word, het dit eintlik op Jona en die matrose betrekking. Hulle is die karakters wat midde in die gebeure staan en daardeur beïnvloed word. Wanneer die matrose deur die omstandighede daartoe geforseer word, bid hulle in Jona 1:14 tot Jahwe. In hierdie gebed, soos wat uit hoofstuk 3 sal blyk, word van prosa na poësie oorgegaan. Normaalweg sou so 'n oorgang op die begin van 'n nuwe perikoop dui, maar hier word dit slegs in die prosaverhaal ingebed. Aangesien die perikoop met 'n storm en die matrose se reaksie daarop begin en weer afgesluit word met die storm wat bedaar en die matrose se reaksie daarop, word dit struktureel en inhoudelik deur middel van 'n *inclusio* afgegrens. Hiermee kom die gebeure van die tweede perikoop tot 'n logiese einde. Die laaste perikoop word ingelei deur 'n subjekwisseling wanneer Jahwe 'n vis beskik om Jona in te sluk. Tegelykertyd wissel die ruimte ook, omdat hierdie gebeure binne die vis en nie meer op die skip afspeel nie. Binne hierdie laaste perikoop word die prosabeskrywing ook deur poësie in Jona 2:3-10 afgewissel, wanneer die gebed van Jona binne die vis weergegee word. In die volgende hoofstuk sal hierdie gebed en die redes waarom dit as poësie beskou word, in meer detail bespreek word.

Meningsverskil bestaan oor die indeling van die perikope in die B-deel. Vanoni (1978:41-43) verdeel hierdie deel slegs in twee perikope, naamlik Jona 3:1-4:4 en 4:5-4:11. Witzernath (1978:38-40) verdeel dié gedeelte in drie dele wat onderskeidelik by Jona 3:1, 3:4d en 4:1 begin. Loader (1987:123) volg ook 'n driedeling van die gedeelte, maar na sy oordeel begin die tweede perikoop by Jona 3:3b. Op grond van sintaktiese en inhoudelike gronde word Loader se indeling verkies. Die eerste perikoop van die B-deel bestaan, net soos die ooreenstemmende perikoop van die A-deel, uit 'n beskrywing van die profetiese roeping van Jona en sy reaksie daarop. Die tweede perikoop neem 'n aanvang wanneer die ruimte verander na die binnekant van die stad Nineve. In hierdie perikoop handel dit hoofsaaklik oor die mense van Nineve se reaksie op Jona se preek en die wending wat dit in God se voorneme teweeggebring het. Die laaste perikoop word gekenmerk deur die wisselwerking tussen Jona en Jahwe. Net soos in die derde perikoop van die A-deel word die prosa ook hier met poësie afgewissel in die gebed van Jona in Jona 4:2-3.

Die verdeling van die boek kan skematies soos volg voorgestel word:

A	B
A ¹ : 1:1-3	B ¹ : 3:1-3a
A ² : 1:4-16	B ² : 3:3b-10
A ³ : 2:1-11	B ³ : 4:1-11

Uit hierdie skematiese voorstelling kan die formele simmetriese opbou van die boek waargeneem word. Dit het bepaalde implikasies vir die betekenis van die boek.

Hierdie sintaktiese analise het reeds aangetoon dat die gebede 'n eie aard het. Vervolgens sal hierdie eie aard in hoofstuk 3 noukeurig ondersoek word.